

Prosessisuunnittelun ja räätälöinnin merkitys julkisten kiistojen neuvottelevassa ratkaisussa ja ympäristösovittelussa

Jonna Kangasoja & Taika Tikkanen

Sovittelijapäivät 20.5.2025

1

Työpajan rakenne ja kulku

Avaus ja esittäytymiset 20 min

- Kuka olet?
- Miksi valitsit tänään juuri tämän työpajan?
- Onko sinulla itselläsi kokemusta monen osapuolen välisten prosessien suunnittelusta vetäjänä/ fasilitaattorina / välittäjänä tai osallistujana?

Case: Merenkurkun luonnonsuojelualan perustaminen 25 min + Keskustelu 15 min

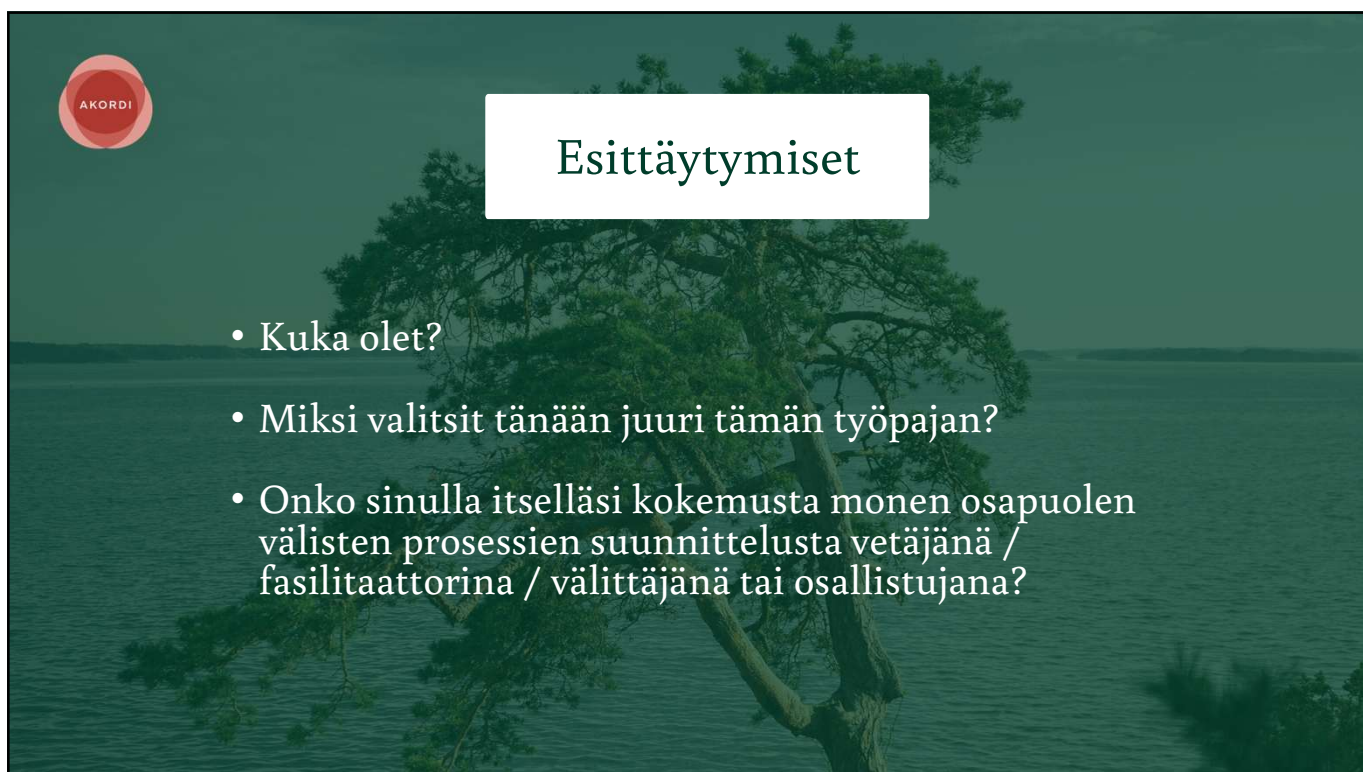

Prosessisuunnittelua ohjaavat peruseriaatteet 15 min + Keskustelu 15 min

Loppurefleksio ja työpajan päätös 10 min

2

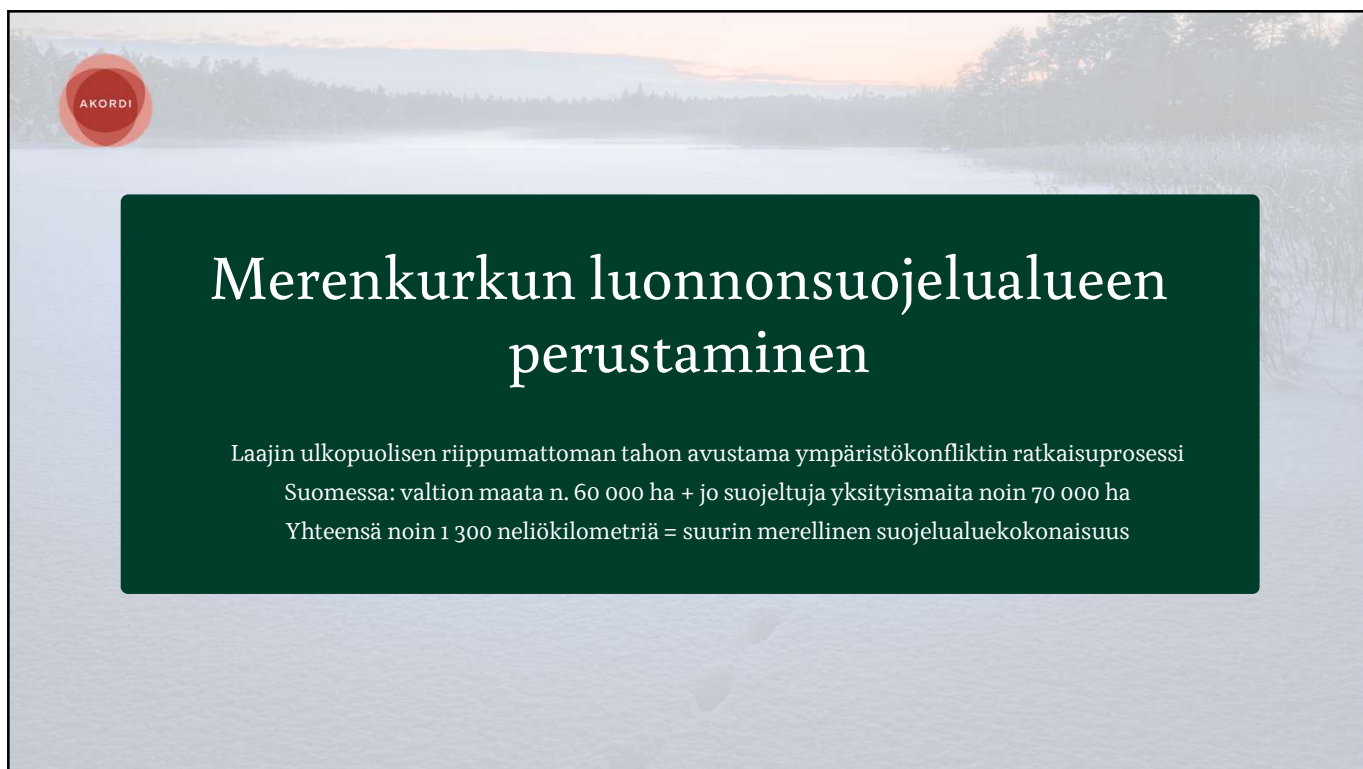

AKORDI

Esittäytymiset

- Kuka olet?
- Miksi valitsit tänään juuri tämän työpajan?
- Onko sinulla itselläsi kokemusta monen osapuolen välisten prosessien suunnittelusta vetäjänä / fasilitaattorina / välittäjänä tai osallistujana?

3

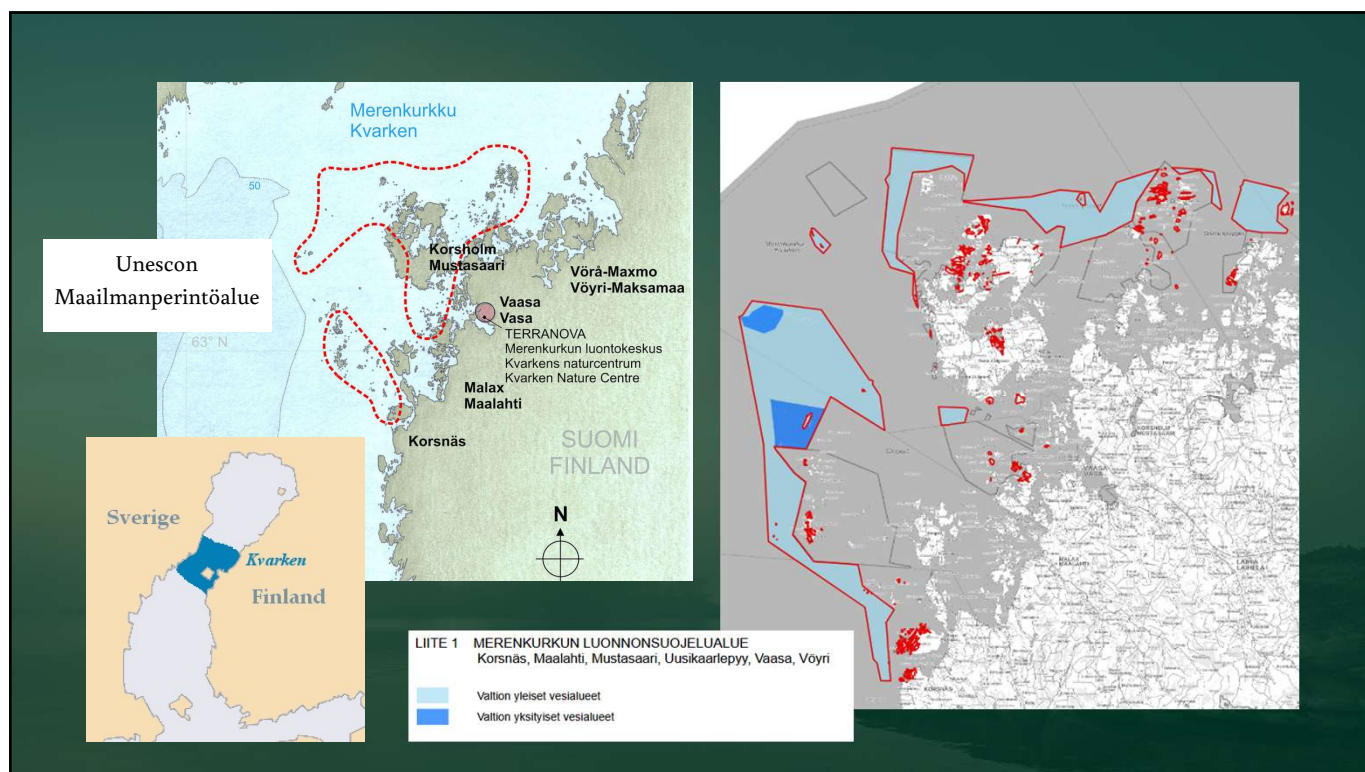

AKORDI

Merenkurkun luonnonsuojelun alueen perustaminen

Laajin ulkopuolisen riippumattoman tahon avustama ympäristökongfliktin ratkaisuprosessi
Suomessa: valtion maata n. 60 000 ha + jo suojeltuja yksityismaita noin 70 000 ha
Yhteensä noin 1 300 neliökilometriä = suurin merellinen suojelualuekokonaisuus

4

5

6

Merenkurkun luonnonsuojelun taustaa

- Aiemmat periaatepäätökset: Rantojen suojeleluohjelma, Natura, Mikkelin saarten suojele
- Näiden toimeenpano tarkoittaa luonnonsuojelualueen perustamista
- Haasteita
 - Pitkä aikaväli periaatepäätösten ja toimeenpanon välillä
 - Vaikeudet hahmottaa periaatepäätösten ja toimeenpanon välinen ero, sillä moni on ollut siinä käsityksessä, että alueet on jo suojele

7

Luonnonsuojelualueen säädösvalmistelu keskeytettiin kiistojen takia

Ympäristöministeriö käynnisti säädösvalmisteluhankkeen 2020

- 04/2020 YM keskusteli kaupunginjohtajien kanssa
- 04-06/2021 Kuulemistilaisuudet: intressiryhmät, maakuntaliitto, kunnat ja kaupungit
- 06/2022 Yleisötilaisuudet (5kpl) + verkkopalaute

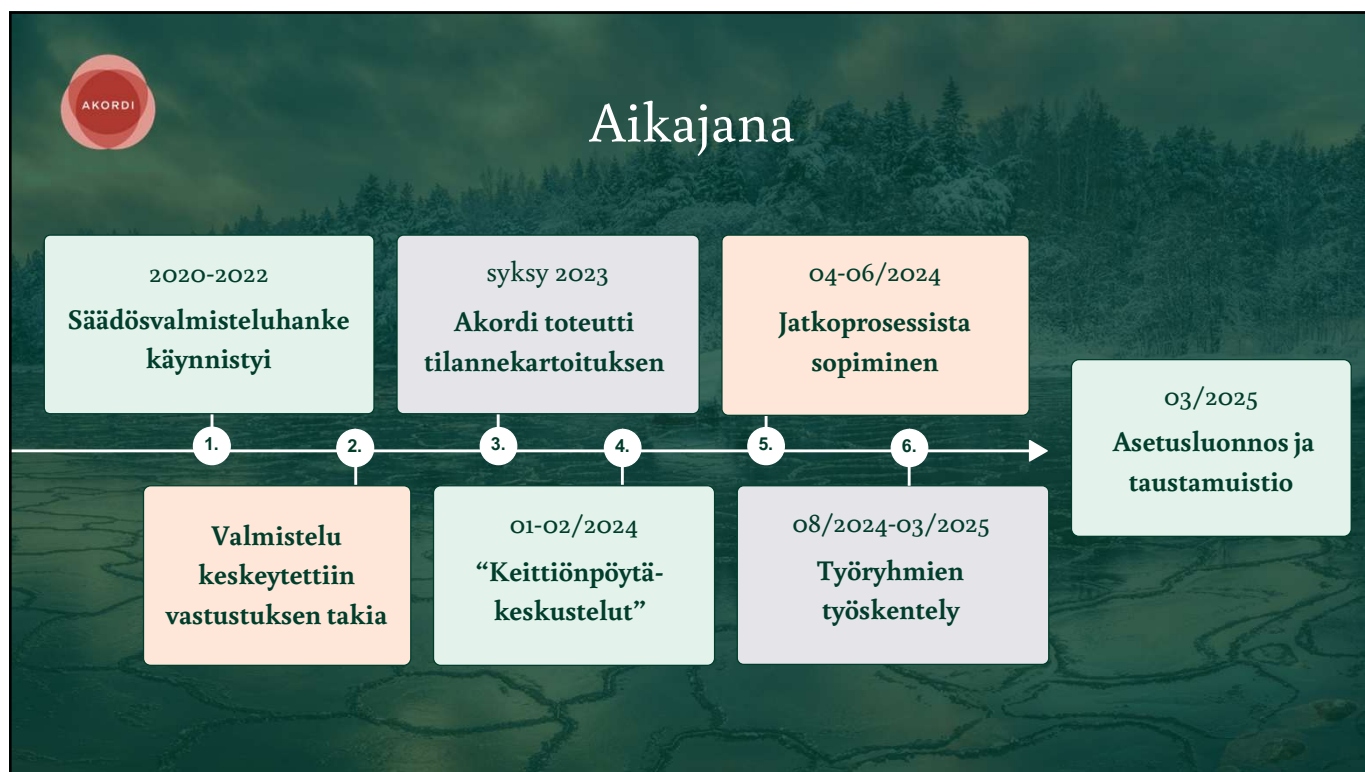

Valmistelu keskeytettiin voimakkaan ja laajan kritiikin seurauksena

Ympäristöministeriö kutsui Akordin neutraalina ulkopuolisena tahona selvittämään tilannetta

8

9

10

Tilannekartoitus

Akordi toteutti tilannekartoituksen syksyllä 2023

- syksy 2023 Osapuolten haastattelut (40kpl)
 - Haastateltavina alueen kansanedustajia, maakunnan ja alueen kuntien johtajia, viranomaistahoja, etujärjestöjen, säätiöiden, maanomistajien, metsästäjien ja kalastajien sekä luontojärjestöjen edustajia
- 11/2023 Raporttiluonnoksen kehittäminen työpajan ja kirjallisen aineiston perusteella
- 12/2023 Kartoitusraportti julkaistiin

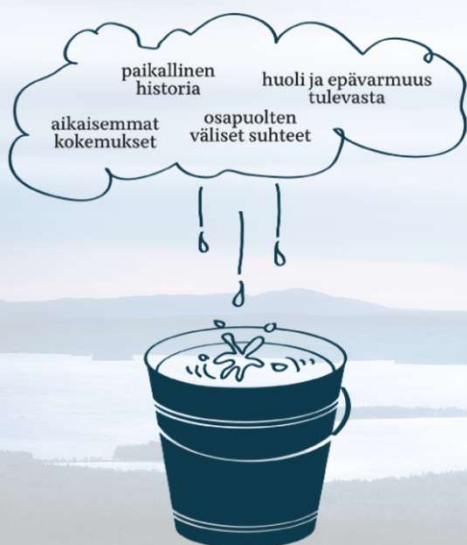

Tavoitteena ymmärrys osapuolista ja niiden välisistä suhteista, kiistan vaiheista ja erimielisyyksien aiheista sekä osapuolten näkemyksistä kiistan ratkaisumahdollisuuksista

11

Taustalla vuosikymmenten aikana syntynyt epäluottamus

- Pitkään syventynyt vastakkainasettelu paikallisten toimijoiden ja ympäristöhallinnon välillä (YM, Metsähallitus ja ELY-keskukset)
 - 1980-luvun rantojensuojeluohjelma sekä erityisesti 2000-luvun Natura-päätökset → alueen asukkaat kokivat, että heidän tarpeensa jäivät huomioimatta ja oikeuksia on loukattu
 - Paljon yksittäisiä epäoikeudenmukaisuuden ja turhautumisen kokemuksia, heikentynyttä kommunikaatiota ja epäonnistuneiksi koettuja toimintatapoja sekä yhteistyöprosesseja - jopa 1966-luvulta lähtien
- Kehitys johtanut tilanteeseen, jossa lähes kaikkiin aloitteisiin ja hankkeisiin suhtaudutaan kielteisesti jo heti niiden alkuvaiheessa

12

Kiistakysymyksiä

- Metsästyksen ja kalastuksen rajoitukset
- Luonnonsuojelun tavoitteiden koettu epäselvyys
- Luonnonhoidon riittämättömät resurssit
- Suojelupäätösten vaikutusten seurannan puute
- Tiedon luotettavuus ja paikallisen tiedon hyödyntäminen
- Tyytymättömyys merimetso- ja hyljekantojen sääntelyyn
- Erilaiset tulkinnan lainsäädännöstä

13

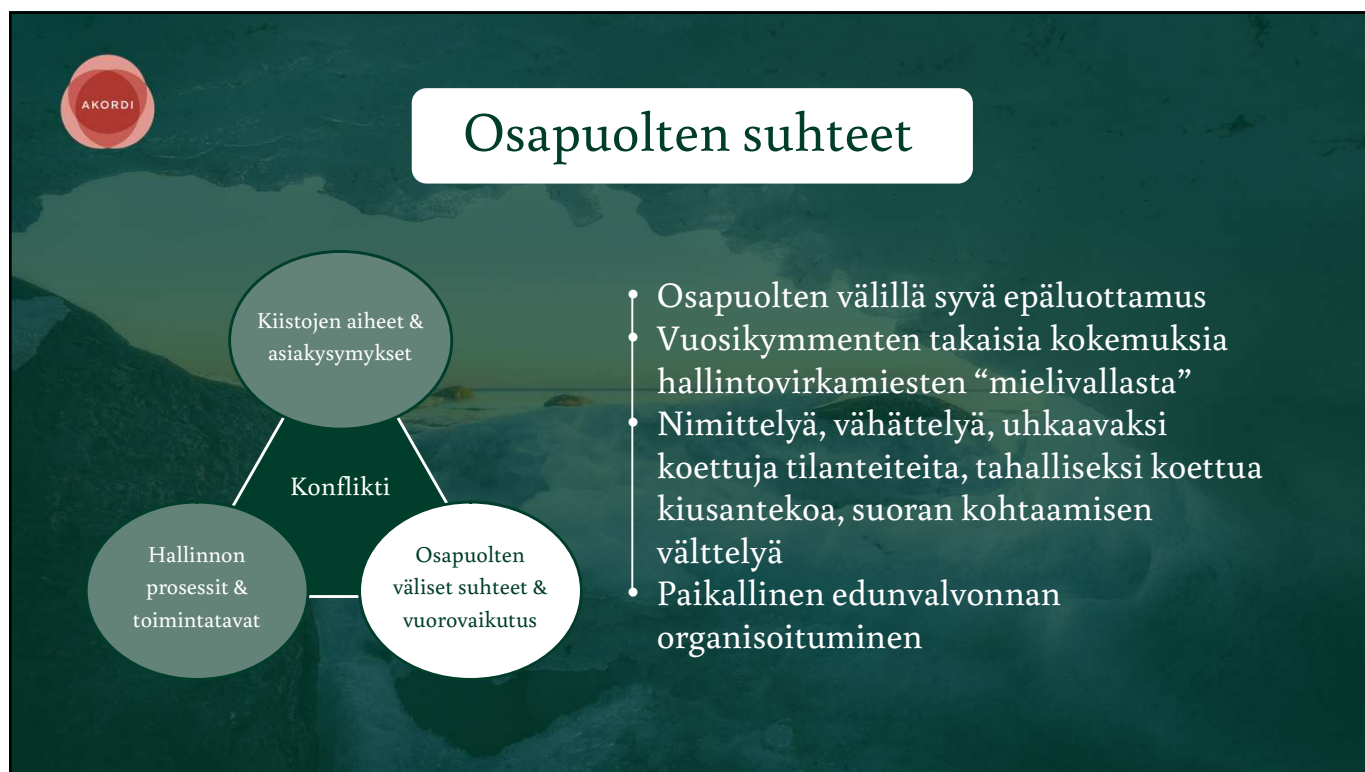

Kokemukset prosesseista

- Hallinnon osallistamisprosessit koettiin näennäisenä kuulemisena ja paikallisten vaikutusmahdollisuudet muodollisina
- Hallinnon päätöksenteko koettiin hitaaksi, byrokraattiseksi ja poikkeuslupaprosessit kohtuuttoman pitkiksi
- Erimielisyydet päättyivät lähes poikkeuksetta hallinto-oikeuteen

14

15

16

Keittiöpöytä- keskustelut

17

Keittiöpöytäkeskustelut

- Akordin fasilitoimat keskustelut 25.01. & 21.02.2024 Vaasassa, joiden jälkeen työskentelyä jatkettiin puhelimitse, s-postitse, prosessiehdotuksen kommentointikiirroksilla ja teams -kokouksissa
- Osallistujat: 4 paikallista tahoasekä Ympäristöministeriön, Metsähallituksen ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen edustajia
- **Tavoite: Luottamuksen rakentaminen ja uskottavan neuvotteluprosessin suunnittelu**

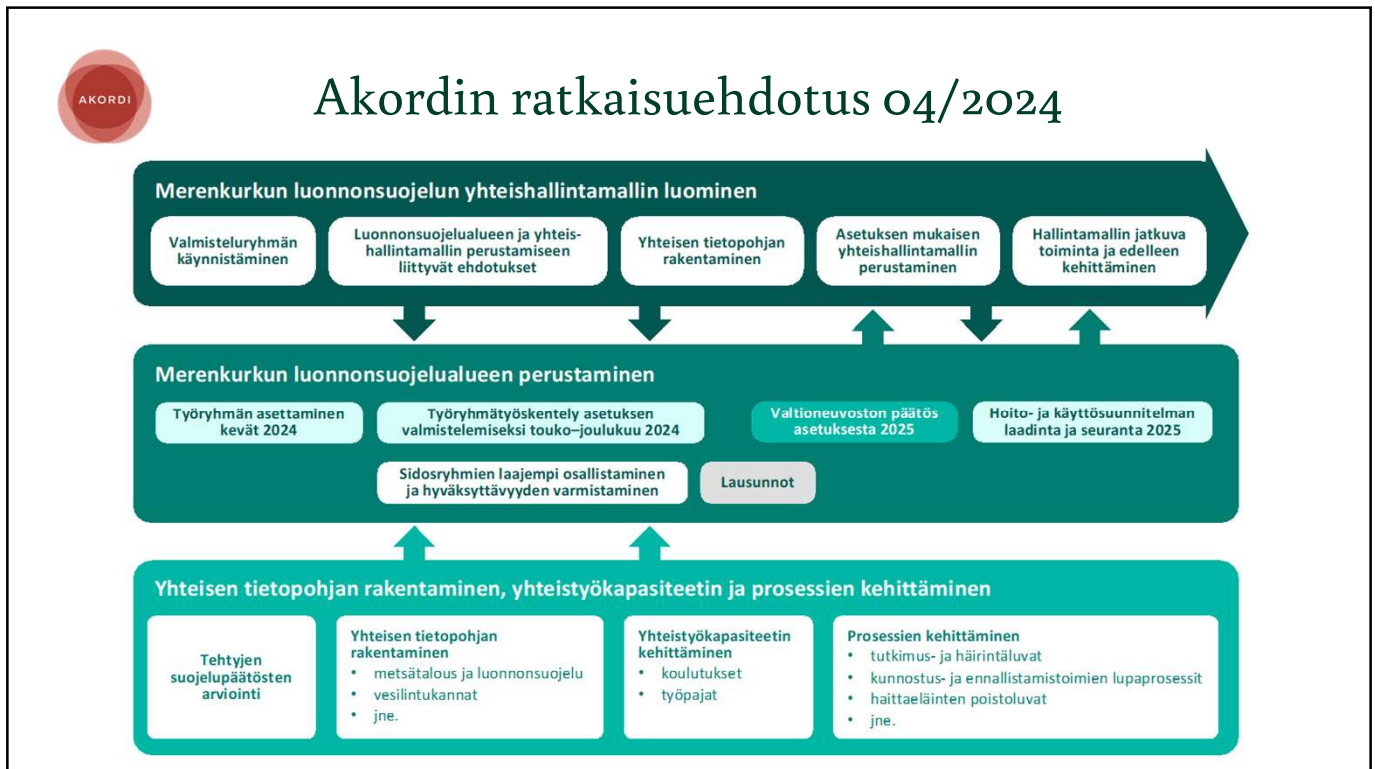
18

Keskusteluiden toteutus

- Neuvottelupaikkana kodinomainen ympäristö ja osana ohjelmaa yhteiset ruokailut, kahvihetket ja epävirallinen rupattelu.
- Ympäristöministeriön ylijohdajan osallistuminen Vaasassa toteutettuihin neuvotteluihin toi prosesille uskottavuutta. Prosessin kannattelu vaati sovittelijalta jatkuvaa yhteydenpitoa, osapuolten motivointia ja rohkaisua.
- Sovittelijan kannalta kohtaamiset olivat kuin heikoilla jäillä kävelemistä. Epäluottamus näyttäytyi provokatiivisina vaatimuksina ja “testaamisena” sekä seuraavan askeleen toteutumisen epävarmuutena.

Keskusteluiden keskeiset tulokset

- Merenkurkun luonnonsuojelualueen perustamisasetusta valmistellaan työryhmässä, joka koostuu alueen kuntien nimittämistä edustajista. Puheenjohtajaksi Vöyrin kunnanjohtaja Jan Finne.
- Asetustyöryhmän kanssa samanaikaisesti käynnistyy toinen työryhmä, jonka tehtävänä on laatia ehdotus paikalliseksi hallintamalliksi tulevalle suojelualueelle sekä tukea asetustyöryhmää tuomalla esiin tärkeitä sisältökysymyksiä. Ryhmä organisoii itse oman kokoonpanonsa ja toimintansa. Puheenjohtajaksi Vincent Westberg Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta.

21

22

23

AKORDI

Säädösvalmistelun työryhmä

- 25.6.2024 YM asetti työryhmän ajalle 1.7.2024 - 28.2.2025 + lisäaikaa maaliskuun 2025 loppuun
- Puheenjohtaja: Vöyrin kunnanjohtaja Jan Finne
- Jäseninä kuntien nimittämät edustajat kaikista kunnista ja kaupungeista, joiden alueelle suojelualue sijoittuisi
- Kokoontui 17 kertaa ajalla 14.8.2024 - 25.3.2025
- Kuuli 7 asiantuntijaa
 - Mustasaaren kunta, Ostrobotnia Australis, Metsähallitus, Pohjanmaan museo, Österbottens fiskarförbund ja Suomen riistakeskus

Yhteishallintamallin kehittämisen työryhmä

- Puheenjohtaja: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ryhmäpäällikkö Vincent Westberg
- Jäseninä edustajia paikallisista etujärjestöistä:
 - Björköby delägarlag, Maxmo skärgårds samfällighet, Söderuddens fiskargille, Sundom delägarlag, Molpe bys samfälligheter, Bergö skifteslag, Korsnäs bys samfällighet, Gerby skifteslag, Norra och Södra Vallgrunds delägarlag, Intresseföreningen för en levande skärgård, Ostrobothnia australis rf, Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys ry, Vaasan ympäristöseura ry, Österbottens fiskarförbund ja Pohjanmaan liitto
- Kokoontui 11 kertaa ajalla 22.8.2024 - 10.2.2025
- Kuuli 5 asiantuntijaa
 - Suomen riistakeskus, Pohjanmaan museo, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus ja Mustasaaren kunta

24

Yhteishallinta

- Valtion ja paikallisen yhteisön välinen järjestely, jossa luonnonvaroja koskevaa valtaa ja vastuita jaetaan → Paikallisilla nykyistä vahvempi rooli
 - Paikallisten toimijoiden ja ympäristöhallinnon yhteisten tavoitteiden luominen & luonnonvarojen hoidon ja käytön suunnittelu, toteutus ja seuranta niin, että se palvelee sekä paikallisten että hallinnon tarpeita mahdollisimman hyvin
 - Pitkäjänteinen prosessi: mallin jatkuva muutos ja kehittyminen vuosien saatossa tarpeiden ja kokemusten mukaan
- Voidaan saavuttaa paikalliset sosio-ekologiset lähtökohdat paremmin huomioivia, paikallisiin arvoihin ja mielikuviin sopivia ratkaisuja monimutkaisten luonnonvarajärjestelmien hallinnassa

25

Asetusluonnos ja sen taustamuistio saatiin onnistuneesti muodostettua

25.3.2025 klo 12-15.30 Viimeinen asetustyöryhmän kokous

26

Asetusluonnos ja sen taustamuistio saatiin onnistuneesti muodostettua

25.3.2025 klo 16.00 julkaisutilaisuus & 30.3.2025 luonnos luovutettiin Ympäristöministeriölle

27

Mitä seuraavaksi?

28

29

30

Osapuolten luovuttamattoman ihmisarvon tunnustaminen ja heidän uniikkien kokemustensa kunnioitus

- Acknowledgement
- Agency
- Reciprocity
- Clarity

31

Onnistumisen avaimet

- Haastavimpien tilanteiden ja asioiden taustalta löytyi aina epäluottamus.
- Neutraali sovittelija mahdollisti tilanteiden purkamisen kahdenkeskisillä keskusteluilla, näkökulmien avaamisella ja laajentamisella sekä ulkopuolisten auktoriteettien hyödyntämisellä.
- Luottamuksen rakentaminen alkaa heti ensimmäisestä kontaktista osapuoliin.
- Keskeistä on arvostus, kuunteleminen ja pyrkimys ymmärtää osapuolia sekä ratkaisujen rakentaminen osapuolten omista lähtökohdista.
- Onnistuakseen ja jaksaaikseen sovittelija tarvitsee luottamusta yhteiseen tekemiseen, prosessiin ja osapuolten kykyyn löytää hyväksyttäviä ratkaisuja.

32

33

YM 1.4.2025: [Työryhmä luovutti ympäristöministeriölle asetusluonnoksen Merenkurkun suojelualueen perustamiseksi](#)

YLE 26.3.2025: [Merenkurkun luonnonsuojelualueen perustaminen etenee – työryhmä hyväksyi asetusluonnoksen](#)

YLE 25.3.2025: [Förslag: Kvarakens naturskyddsområde ska skötas av en delegation – kan minska på myndighetsföraktet](#)

Akordi 25.03.2025: [Asetusluonnos Merenkurkun luonnonsuojelualueen perustamiseksi saatiin muodostettua pitkän sovitteluprosessin päätteeksi](#)

Akordi 29.11.2024: [Työ merenkurkun luonnonsuojelukiistojen ratkaisemiseksi etenee rakentavassa hengessä](#)

Akordi 25.4.2024: [Merenkurkun luonnonsuojelukiistassa on syntynyt yhteinen näkymä eteenpäin](#)

Akordi 17.4.2024: [Merenkurkun luonnonsuojelun ristiriidat ja niiden ratkaisumahdollisuudet – Akordin ehdotus pitkäjänteisen ongelmanratkaisun ja luottamuksen rakentamiseksi \(pdf\)](#)

Turunen, Juha-Pekka ja Strandberg-Panelius, Camilla (2023). [Merenkurkun luonnonsuojelun ristiriidat ja ratkaisumahdollisuudet \[Naturvärden i Kvarken: meningsskiljaktigheter och möjliga lösningar\]](#). Akordi Oy julkaisuja.

YM 1.12.2023: [Merenkurkun erimielisyyksiin etsitään ratkaisuja](#)

34

Intressejä yhteensovittavan neuvotteluprosessin vaiheet

